

Morda bi roka ti nemila
 Ostrigla v jezi kras perut,
 Morda bi pesen utihnila,
 Ko zrla strasti boj bi ljut.

O letaj prosto ptica drobna,
 Človeka vedno se mi boj!
 Ko boža leva, desna zlobna
 Za hrbtom skriva meč že svoj.

Ko vrača zima se v doline,
 Pod oknom letaj ti kot zdaj,
 Saj drugi siplje ti drobtine,
 Če mene davno ni tedaj.

y.

Mačeha.

Novela. Spisala *Paulina Pajkova*.

(Dalje.)

XII.

Elzina poroka z Bodanskim je bila do trda določena na drugi velikonočni praznik. Do tedaj je še manjkalo mesec dni. Bodanski si je sam izbral obrok poroke in sicer že takoj drugi dan po svojem zadnjem burnem pogovoru z Eufemijo. Skrbel je tudi sam za vse priprave. Poroka pa se je po njegovej želji imela čisto na tihem vršiti. —

Bodanski ni več zahajal, kakor nekdanj, vsak teden k svojej nevesti, temveč po vsak drugi, tretji teden. Izgovarjal se je s tem, da ima sedaj v spomladi mnogo bolnikov, katerih mu vést ne dovoljuje vsak teden zapuščati. —

Potem da ni Bodanski skozi tri cele tedne videl svoje neveste, sedel je zopet v njenej bližini ter jej maločutno naznanil, da je odslej ne bode več do dneva njune poroke obiskal. —

Elza, ki mu je bila ravno pokazala krasen nevestni pajčolan in myrtni venec, dar neke daljne svoje sorodnice, delala je to začuvši čeméren obraz. Plašno gleda Bodanskega s svojim bistrim očesom in reče žalostno: Jaz sem takoj, Arnold, tedaj že pred enim mesecem, ko ste mi željo izrekli, da bi se s pisanjem več ne bavila, sežgala vse svoje spise. A Vi ste mi vendar še vedno neprijazni! —

Jaz neprijazen? pravi Bodanski raztresen, a ne da bi ga le količkaj ganola Elzina pobitost; po čem pa to sodite? —

Ker ste zdaj na enkrat tri tedne izostali, ker so zdaj Vaša pisma redkejša in silno kratka, in ker me hočete zdaj zopet za celi mesec zapustiti, pritožuje se Elza z jokajočim glasom. —

Ali Vam nisem povedal in tudi že pisal, da me moja obila praksa v toplicah zadržuje? Ako pa bi Vam hotel češče pisati, utegnol bi to storiti samo v onih par urah, ktere sem po noči prost, da si izpočijem. —

Nato obadva nekaj časa molčita.

Bodanskemu se je poznalo, kakó mu je neugodno to dokazovanje in kakó ga draži Elzina čemernost.

Elza pa je molčé pospravila pajčolan ter ga dejala potem v škatljo poleg drugega kinča umetnih cvetlic. —

Pa še hvala! mi niste rekli, Arnold, zató da sem se Vam na ljubo za vselej odpovedala pisateljjevanju, oglasi se zopet Elza z očitajočim glasom, ki pa je dovolj kazal, kakó si ona zopet spravo želi s svojim ženinom. —

Kaj bi se Vam zato še zahvaljeval? odvrne Bodanski s tiho ugodnostjo, ker je sedaj vedno veselje čutil, da Elzo žalosti; saj ste storili samó svojo dolžnost, kajti odslej naprej Vas čakajo druge skrbi, ne pa da bi tratili čas s pisateljskimi poskusi. —

A prvi čas najine zaroke niste vendar nič proti temu imeli, pravi Elza zopet vsa vesela, in iz njenega lica žari nenadoma sama radost, takó prijetno jo je namreč iznenadilo, da jo ženin že spominja njenih skorajšnjih novih skrbij. —

Da! takrat, takrat je bilo drugače, sporeklo se je Bodanskemu in komaj premaguje majhni dreget, ki ga je pri tem obhajal. —

Naj bode, kakor Vi želite, Arnold, pravi Elza iskreno in se nekoliko rahlo ná-nj prisloni. —

Kdo bode tako mehek, Elza? odvrne z nemirnostjo Bodanski in se jej hitro umakne. Mehkoba ni zdrava za živce! A potem naglo dostavi: Ali ste že poskrbeli družico? Jaz že imam tovariša. —

Vse je preskrbljeno, Arnold, odvrne Elza živahno. Ali pa že tudi véste novost, da mora Eufemija zavoljo bolehnosti takoj prihodnji teden na deželo? —

Kaj meni to mar? pravi burno Bodanski in temna rudečica zalije njegov upadli obraz. Poroka se tudi lahko brez nje vrši! —

Vém, da Vam ni Eufemija sympathična, reče Elza z nekim dopadanjem; saj je tudi jaz že davno kot nekdej več ne ljubim. Ali vendar se mi smili, da je tako slaba, kakor mi je zdravnik povedal. Morda jej bo zrak na kmetih hasnil? Kaj menite, Arnold? K stricu, gospodu dekanu, misli iti, kakor mi je pravila. Jaz pa bodem med tem do najine poroke stanovala pri gospej svetovalki, končala je ljubko in rudečica jo oblije. —

Tako? pravi mehanično Bodanski, ki jo je le navidezno poslušal, a v resnici so bile njegove misli zeló raztresene, ter gleda skozi okno v daljavo. —

Kuharica, ki je v sobo prišla, pretrga njun pogovor: Gospodična Elza, gospod Piber so tu, naznanja ona. —

Kaj, Piber? zakliče Elza prestrašena. Peljite ga h gospej inspektorici, ukazuje kuharici potem. —

Gospa so danes slabi; zato ne morejo nikogar sprejeti, ugovarja kuharica. —

Moj Bog! kako je to neprijetno in sitno, jezi se Elza. —

Kdo je ta gospod Piber? poprašuje Bodanski brez zanimanja. —

Elza se s prva obotavlja povedati mu to, na zadnje pa vendar reče, a ne brez zadrege: Neki hišni prijatelj, ali prav za prav neki znanec. —

Potem pa bode dobro došel, odvrne hitro Bodanski, ki je bil vesel, da ga nekdo vsaj za nekoliko časa reši dolgočasnega govorjenja z nevesto. —

Ko gre kuharica po inženirja, izgovarja se Elza boječe: Prosim Vas, Arnold, ne dajajte nobenega pomena besedam gospoda Pibra! Ne glejte na njegovo čudno obnašanje; on, on je —

Kaj mislite reči? seže jej neprijazno Bodanski v besedo. A potem popraša, kakor da bi mu nekaj v glavo šinilo, poredno: Ali hočete morda, da ne bi postal ljubosumen? —

In ko Elza molče in zelo zarudevši to potrdi, dostavi še Bodanski bridko smejé se: Ne bojte se! Mene ne bo nihče ljubosumnega napravil! Vi ste varni pred menoj od te pošasti. In da Vam to tudi dejanski dokažem, pustim Vas samo z gospodom Pibrom, dokler Vas ne bode volja poklicati me. —

In še predno je utegnola Elza kaj odvrnoti, odide Bodanski skozi stranska vrata. —

Vi tukaj? Pa tako nepričakovano ste prišli! —

S temi neprijaznimi besedami je Elza takoj potem Pibra sprejela, ki se jej je ves ponižen približeval, kajti ona se ni ganola, da bi mu šla naproti. —

Elza, gospodična Elza, kakó ste lepi, kako ste se pomladili, odkar Vas nisem videl! reče Piber ves ginen, ko stoji Elzi nasproti in jej bojazljivo ponuja roko v pozdrav. —

Kaj ne, odvrne Elza komaj dotaknovši se ponujane jej roke in se srčno nasmehne, da izgledam bolj cvetóče, kakor pred énim letom? — A Vi, gospod Piber, Vi pa ste med tem silno zastareli, dostavi naivno. —

Kaj res? pravi Piber obžalujé in pogleda nehoté v nasproti mu viseče zrcalo, ki je kazalo njegov ne lepi obraz nekoliko po strani in bolj rumen, kakor je bil v resnici. — Trpel sem mnogo v tem letu, dostavil je potem vzdihujóč. —

Ali res? pomiluje ga Elza. Tedaj ste bili najini osodi v tem letu čisto nasprotni; kajti jaz sem med tem časom toliko prijetnega užila, rekla je skrivnostno. —

Pač niste potem nič na mene mislili, Elza, pravi Piber otožno in

se potruđi, da bi jej le eden sam pogled ulovil. Niti enkrat mi niste pisali, očita jej dobrohotno. —

Kako bi Vam bila utegnola pisati, odvrne Elza veselo; sedaj imam toliko opraviti, da ne vé m kam z glavo. —

Ali ste zopet kaj lepega pisali? poprašuje Piber s poštljivo radovednostjo. —

Kaj še! zdaj naj bi se bavila s pisanjem! odvrne Elza z majhno nevoljo v glasu. Jaz živim sedaj samo svojemu Arnoldu! —

Arnoldu? — Kdo je ta Arnold? reče Piber obledevši, ker mu na enkrat temna slutnja v prsih nastaja. —

Kaj Vam še ni Eufemija o njem pisala? začudi se Elza. —

Ne éne besede, déje Piber zamolklo in po žilah se mu ogenj namesto krvi pretaka, takó je nemiren. —

Dobro, nadaljuje Elza določno; tedaj vedite, da sem že pol leta srečna nevesta in da imam v štirih tednih poroko! —

Piber nato nič ne odgovori. Na kolena nasloni komolce in zagrebe potem med rokama svoj obraz. Ni jokal, ni vzdihoval, a njegovo suho uprto okó, njegovo na enkrat upadlo lice in krčevito povzdigovanje prsij, vse to je kazalo pravo moško ból v vsej njenej neizmernosti. To né mo bridkost je bilo hujše gledati, kakor morje ženskih solz, ki tečejo včasih v ravno takej obilnosti za umrlega sorodnika, kakor za mrtvega psička ali mačka. —

Elza ga nekaj časa pogleduje v zadregi, a potem se mu približa in ga tolaži z besedami: Ali, gospod Piber, bodite vendar pogumni! Kakó je vzvišeno, prestatu nekaj za svojega prijatelja! In da ste Vi moj prijatelj, trdili ste mi že večkrat. —

Lahko je komu prigovarjati pogumnemu biti, reče Piber bridko in privzdigne glavo. Vé m, da sprejme srčen mož brez pritožbe smrtni udarec; da pa pod tega takega udarca postane za nekaj trenutkov ves omamljen, tega mislim bi mu nihče ne smel zameriti. —

Kakó me veseli, da tako razumno govorite, pravi Elza s pohvalnim glasom, ker je menila, da ga takó najbolj ohrabri. Pa véste, da mi ne smete zavoljo tega zameriti. Ni pač bilo določeno, da bi se bila midva vzela! A prijatelja ostaneva pri vsem tem tudi za naprej, kaj ne? —

Kaj Vam hočem zameriti, pravi Piber mehko, a na obrazu se mu je brala globoka žalost in tožna vdanost; kaj morete Vi zató, da imajo tudi drugi ljudje, ne samo jaz, za Vas oči? Ali pa bi Vam naj celó očital, ker ste se zagledali v moža, ki je gotovo vrednejši od mene? —

Verujte mi, gospod Piber, da ko bi zdaj ne bila nevesta doktorja Bodanskega, postala bi gotovo ta hip Vaša nevesta, zagotavlja Elza ginena vsled njegove blagosti in tudi zató, ker je vedela, da se to ne bode zgodilo. —

Hvala! odvrne Piber mrzlo. Ali res mislite, da sem jaz manj blagodušen, kakor mi hočete dokazati, da bi Vi radi z menoj bili? — Ko bi Vi zdaj tudi prosti bili, ne hotel bi več postati Vaš ženin iz tega samega uzroka, ker sem zdaj prepričan, da me ne ljubite in bi torej tudi ne mogli z menoj srečni biti. —

Elza ni vedela nato kaj odgovoriti. Pibrove besede so jo malo zbodle in spravile jo v zadrego. Tudi je danes prvikrat spoznala, kako je on blag in kako vrl je njegov značaj. —

Elza, reče zdaj Piber na enkrat ognjeno in jo tako reši neugodnega položaja, ali ljubite močno svojega — tega doktorja? —

Jako, odgovori Elza s poudarkom. —

Piber je bil prepričan, da govori ona resnico. Ali Vas on tudi jako ljubi, poprašuje Piber dalje, poudarjaje besedo jako, in kri mu stopa močno v lice. —

Jaz mislim, da! reče Elza bolj tiho in se jezi, da jej je on stavil takošno vprašanje. —

Potem pa z Bogom, Elza, pravi hitro nato Piber, a ne podá jej po svojej navadi roke v slovo. Najina pota se zdaj ločita. Ali Vam bodem smel pokloniti majhen nevestni dar? —

Zakaj ne? Veselilo me bode od Vas imeti spomin, odgovori Elza zamišljena. —

Bodite srečna, Elza, srečna, kakor bodem jaz brez Vas nesrečen! nadaljuje Piber z negotovim glasom, in rosna megla mu vid zatemnjuje. Ko pa se počutim dovolj krepkega, da pogledam brez bridkosti v obraz Vašemu bodočemu soprogu, hočem Vas obiskati na Vašem novem domu, ako dovolite.

Pri zadnjih besedah vstane siloma in z životom omahujóč, kakor bi ga omotica obhajala, zapusti sobo. —

Elzi je bilo tesno pri srei, ko so se vrata za Pibrom zaprla. Čutila se je na jok razpoloženo, a uzroka ni vedela za to. Skoro nevedoma vzdihne potem: Ah, ko bi me Arnold le četrti del tega ljubil, kakor me ljubi Piber! in pri teh besedah ste jej kanoli dve debeli solzi iz očij. —

XIII.

Bil je topel pomladanski popoldan. Pred vrati na dvorišči nam že znanega farovža, kjer se ravno na pragu leno na solnci greje tolsti maček in ima eno oko zaprto, drugo pa odprto, postal je poštni voz. Iz njega stopi še mlada, vkusno opravljena gospa, a kakor se je dalo iz njenega bolehnega obličja in počasne hoje soditi, jako slabega zdravja. Iz načina, kakó se ozira, da bi našla med obilimi dvermi vhod v farovž, pozná se, da je tukaj popolnoma tuja. —

Med drevjem na dvorišči hodi gor in dol z brevirjem v roki mladi

gospod kaplan, ki pa je takó v knjigo zamaknen, da ne vidi niti ne čuje, kaj se pri vhodnih vratih godi. —

Oprostite, da Vas motim, duhovni gospod, ogovori ga nenadoma slaboten ženski glas; ali so gospod dekan domá? —

Gospod kaplan se prestraši, ko čuje neznan glas in po svojej navadi tudi zdaj ves zarudi, zagledavši pred seboj tujo gospo.

Še vedno v knjigo gledajoč odgovori v zadregi: Mislím, da so domá. Tam, skozi tista vrata na levo izvolite iti, kazal je z nategneno roko, potem pa po stopnjicah na ravnost gori in tam potrkajte na prva vrata na desno. Ah, zakliče na enkrat veselo, ravno tam gre kuharica! Katra, Katra! klical je na vse grlo, ker je vedel, da ona debelo čuje; tu je nekdo, ki poprašuje po gospodu dekanu.

Tako, zdaj pa blagovolite s kuharico iti, reče potem obrnovši se proti tujej gospej. Jaz se vam priporočam, dostavil je še poklonivši se jej in takoj s širokimi koraki nadaljeval svoj sprehod in svoje berilo. —

Deset minut pozneje prikaže se na dvorišči čestita podoba gospoda dekana, z visokimi črevlji polnimi blata, z debelo palico v roki, v starej oguljenej sukni vračajoč se iz vinograda, kamor je bil hodil gledat, kakó kaj delavci pri trtah napredujejo. —

Gospod dekan, kliče mu kaplan nasproti; neka tuja gospa je po Vas popraševala in zdaj v farovži na Vas čaka. —

Tuja gospa? začudi se dekan in ves v skrbéh ozre se na svojo nečedno opravo ter si nehoté z roko po neobritem lici potegne.

A na enkrat se mu zjasni obraz, da poprašuje z radovednostjo: Kakšna pa je bila ta gospa? mlada ali stara? —

Ne vém, gospod dekan, odgovori kaplan ne brez zadrege; nisem je prav v lice pogledal. —

Ali ni velika in bolj šibka, pa še mlada, kostanjevih las, govori —

Nič ne vém, gospod dekan, pretrga mu kaplan besedo; samo toliko sem videl, da ni bila priprosto oblečena, temveč gosposki. —

Ko bi bila morda Eufemija, govoril je dekan sam s seboj in se napoti v farovž. Ona mi je pisala, da me obišče, a menil sem, da še le po Elzinej poroki. —

Zvečer istega dne sedi Eufemija, ko so se vsi drugi v farovži že ulegli k počitku, sama v énej najboljših sob v farovži.

Hvala Bogu, da sem tú! reče Eufemija vzdihujoča in zre zadovoljno po priprostej, a snažno opravljenej sobi. Tukaj upam zopet okrevati, v lepej božjej prirodi, v društvu blagih ljudij, daleč od njega in tudi od nje, vsaj do njune poroke. Božji hram imam tudi blizu; moliti hočem, iskreno moliti; to bo v zdravilo mojej duši, in ko ta ozdravi, ozdravelo bode tudi moje teló. —

Vstala je in si ogledavala slike, ki so po stenah visele. Vse so bile starinske, nekoje na platnu namalane, toda že močno oguljene. Razven nove, v živih barvah namalane zadnje večerje, ktera podoba je nad njeno posteljo visela, ni se moglo pri vseh drugih slikah več razločevati, ali je tu upodobljen svetnik ali pa svetnica, ali kaj sploh one predstavljajo.

Eufemija se je čutila zeló uspehano, in to po dolgej vožnji, od utisov pri slovesu od Elze in po predolgem govorjenji z gospodom dekanom.

Glavo je imela vročo in v život jo je zeblo. Toda zaspana še ni bila, kakor je bila sploh zadnji čas spanje izgubila.

Ogrnola si je nekaj črez rame in okno odprla. Polna luna v najlepšem svitu se jej prikaže nasproti, in pomladanska dišeča sapa jej boža lice. Nasloni se na okno z upom, da jo bode hladni nočni zrak okreval in da bode potem boljše spala.

A kako se prestraši, ko vidi pod oknom in povsod okoli, kamor je segal njen pogled, križ za križem bledeti v luninem svitu! Soba je namreč gledala na eden del pokopališča, ki se je razprostiralo okoli cerkve. Ravno pod oknom je stala nova gomila, po njej pa so raztreseni ležali na pol še frišni venci in cvetice. Vetriček se je igral z dolgimi, visečimi vejami žalujočih vrb, ki so rastle pri posameznih grobovih. Njih gibajoče sence v luninej svetlobi, mrtvaška tišina, ki je vladala tam in borni grobovi, obrasteni s prvo pomladansko travo, ves ta žalostni prizor je Eufemijo z neko grozo navdajal. Njena bolehnost je pri tem tudi še nekoliko pripomagala, tako da je imela živce in domišljijo hipoma razdraženo. Mislila si je takoj tudi sebe mrzlo in trdo, med petimi deskami zabito, v temni grob pokopano!

Mrzli znoj je čutila na čelu, naglo zaprla okno, slekla se hitro ter se vsa prestrašena skrila pod odejami v postelji. —

(Konec pride.)

Ivéri.

Namesto zvestôbe rodílo se
 Na svet licemérstvo ostudno,
 In da je ljudém prikupílo se,
 Nikakor ni čudno:
 Kurélek hlinávstva nosèč na líci
 Poštèn se vidiš svetá polovíci,
 In druga naj te prav izpoznála,
 Na stráni bi vedno ti prva stala.
